СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 14. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 18 січня, 1935.

VOL. XLIII. No. 14. Jersey City, N. J., Friday, January 18, 1935. THREE CENTS.

ПОСЛАНІЄ ПРЕЗИДЕНТА ДО СЕНАТУ ЗА МІЖНАРОДНІЙ СУД

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав до сенату посланіє, в котрім закликує сенаторів заявитися за приступлення Злучених Держав до Міжнародного Суду.

Президент доказує, що це приступлення буде виявом давнього змаґання американського уряду до заведення справедливіших міжнародніх умовин. Буде це теж виконанням виразних зобовязань Америки приступити до такого суду. Він взиває сенат дати негайно свою згоду на такий крок уряду.

Зараз по вислуханню посланія президента Рузвелта сенатори, що противляться приступленню Злучених Держав до Міжнародного Суду, почали свою кампанію. Сенатор Джансон виголосив півтретя-годинну промову, в котрій заявлявся проти приступлення до Міжнародного Суду не тільки на тій основі, що воно потягне за собою приступлення до Ліґи Націй та вмішання Америки в клопоти Европи, але й на тій основі, що це є найгірша хвиля на таке приступлення, бо вся Европа стоїть тепер перед неминучою війною. „Ніхто не знає, коли прийде вибух", говорив сенатор Джансон, „але як війна прийде, то Европа буде тягнути у війну Америку, як вона її тягнула в 1917 році, а потім буде нас ненавидіти. Ми вже дістали научку. Скільки разів мають нас копати, заки ми цю научку зрозуміємо?"

Сенатор далі доказував, що приступлення Америки до Міжнародного Суду не причиниться нічим до поправи міжнародніх відносин, ні до міжнародньої справедливости. І війні не запобігають на Суді, ні в Лізі Націй, ні справедливости там не заводять. Як держави хочуть зробити щось важного, то роблять це не в Суді й не в Лізі, а на тайних конференціях.

Далі сенатор Джансон винував версайський договір за клопоти Европи й доказував, що Міжнародній Суд на ці клопоти порадити не може, бо й цей Суд є політичним тілом.

Говорити за Суд збирається сенатор Робінсон. Рівночасно Американська Торговельна Палата оголосила свою заяву, що вона стоїть за таке приступлення.

ПЛЯН ТАВНСЕНДА ЙДЕ ПІД ДЕБАТИ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен МекҐровті з Каліфорнії вніс у конґресі проєкт свого приятеля д-ра Франсиза Еверета Тавнсенда, каліфорнійського лікаря, щоб уряд дав кождому чоловікови по скінченню 60 року життя пенсію.

Конґресмен обчисляє, що така пенсія коштувалаб уряд 2 міліярди долярів річно.

МАТИ СЕВЕРИНА, ЧСВВ, ПРИЇХАЛА ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — Кораблем „Олимпик" приїхала сюди в середу Мати Северина, ЧСВВ, орґанізаторка й основниця Музею Народнього Мистецтва при українській ґімназії Сестер Василіянок у Львові.

Мати Северина влаштувала в ріднім краю вже три вистави народнього мистецтва й кожда вистава стрічалася з широкою популярністю серед нашого народу та з признанням української преси. Вона привезла з собою коло 240 експонатів, як сорочки, хусточки, взори вишивок, опанчі, обруси, тощо, щоб краще познайомити українську іміґрацію й Американців з ріжними проявами артистичної творчости в нашім народі. Її збірка відзначається тим, що вона представляє не тільки сучасне народнє мистецтво, але й мистецтво давнини.

Мати Северина відома в краю зі своїх статей про народнє мистецтво й українську літературу, котрі вона містила в „Рідній Хаті" й у „Віснику".

БУНТ У ТЮРМІ.

СЕН КВЕНТИН (Каліфорнія). — Чотири вязні з місцевої стейтової тюрми напали на начальника тюрми, забрали потім зі собою чотирох людей із заряду вязниці та двох сторожів й утекли з вязниці у краденім автомобілі. Півтретя години потім їх зловили поліцаї, здержавши їх авто вистрілами до ґумових коліс їх автомобіля. Вязні здалися по бійці між поліцією й вязнями, в котрій два з них дістали небезпечні постріли. Їх два заложники були ранені легко.

Начальник тюрми відай помре.

БОРОТЬБА УРЯДУ ПРОТИ ЗЛОЧИНЦІВ.

ОКЛАВАҐА (Флорида). — Федеральні аґенти, що шукали викрадачів Едварда Бремера, сейнтпольского банкира, допали тут у відлюдній хаті шайку бандитів, на чолі котрої стояла старуха „Ма" Баркер. По довгій стрілянині між федеральними аґентами й бандитами, в котрій з обох сторін ужиuвано машинових крісів, аґенти ввійшли в хату й знайшли трупа „Ма" Баркерової та її сина Фреда.

Жінка згинула, держачи машиновий кріс у руці.

Тимчасом у Шікаґо поліція арештувала Артура Баркера, брата Фреда, теж члена тої самої бандитської шайки.

ДО ВП. ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ ТА ВСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНИЦЬ У. Н. СОЮЗА!

Понижче подаємо вислід цілорічної Ювилейної Кампанії на протязі 1934 року за приєднування нових членів до У. Н. Союза з нагоди його 40-літнього існування:

Відділ	361	приєднав	143	члени
„	221	„	66	членів
„	223	„	55	„
„	102	„	41	„
„	204	„	37	„
„	11	„	33	„
„	94	„	30	„
„	364	„	27	„

По 24 члени приєднали такі відділи: 33, 90, 105.

По 23 члени приєднали такі відділи: 106, 130.

По 22 члени приєднали такі відділи: 5, 52, 192, 370.

По 19 членів приєднали такі відділи: 58.

По 18 членів приєднали такі відділи: 277, 296.

По 17 членів приєднали такі відділи: 76, 84, 136, 166.

По 16 членів приєднали такі відділи: 142, 292.

По 15 членів приєднали такі відділи: 158, 362, 375.

По 14 членів приєднали такі відділи: 71, 112, 219, 260, 270.

По 13 членів приєднали такі відділи: 7, 13, 36, 144, 145, 165, 239, 276, 282.

По 12 членів приєднали такі відділи: 20, 63, 113, 121, 171, 175, 237, 316.

По 11 членів приєднали такі відділи: 217, 325, 379, 390.

По 10 членів приєднали такі відділи: 50, 96, 176, 178, 359, 366.

По 9 членів приєднали такі відділи: 42, 45, 85, 128, 143, 147, 238, 283, 338, 371, 400.

По 8 членів приєднали такі відділи: 62, 64, 141, 172, 185, 251, 336, 347.

По 7 членів приєднали такі відділи: 1, 59, 79, 88, 117, 132, 148, 254, 295, 333, 335, 342, 345, 352, 374.

По 6 членів приєднали такі відділи: 25, 29, 78, 87, 157, 164, 170, 191, 235, 242, 245, 253, 266, 281, 378.

По 5 членів приєднали такі відділи: 28, 67, 77, 82, 99, 127, 133, 146, 161, 182, 236, 248, 259, 262, 300, 344, 373.

По 4 члени приєднали такі відділи: 8, 15, 24, 30, 34, 37, 48, 56, 83, 86, 122, 167, 176, 212, 220, 229, 230, 243, 279, 288, 289, 299, 319, 322, 324, 332, 334, 365, 388.

По 3 члени приєднали такі відділи: 2, 9, 16, 26, 31, 65, 72, 81, 91, 97, 98, 100, 103, 107, 110, 115, 120, 123, 124, 131, 137, 155, 173, 174, 206, 218, 252, 267, 271, 273, 284, 286, 301, 308, 310, 315, 318, 320, 330.

По 2 члени приєднали такі відділи: 6, 47, 57, 70, 75, 92, 93, 109, 126, 134, 150, 152, 160, 163, 177, 188, 193, 195, 200, 205, 207, 216, 227, 234, 246, 247, 255, 256, 268, 280, 285, 298, 306, 317, 339, 340, 350, 363, 369, 383, 384, 385, 392.

По 1 членови приєднали такі відділи: 4, 10, 23, 27, 38, 43, 44, 53, 61, 69, 89, 101, 111, 116, 138, 139, 140, 149, 156, 159, 179, 181, 184, 186, 194, 196, 202, 211, 213, 225, 232, 257, 263, 297, 304, 309, 311, 312, 321, 327, 349, 351, 358, 367, 377.

Загальне число повнолітніх членів і дітей, звербованих на протязі 1934 року, виносить 2,035.

Наступні відділи не придбали ані по одному членови: 3, 12, 17, 18, 19, 21, 32, 35, 39, 40, 41, 46, 49, 51, 54, 55, 60, 66, 68, 73, 74, 80, 95, 104, 108, 114, 118, 119, 125, 129, 135, 151, 153, 154, 162, 168, 169, 187, 189, 190, 197, 198, 201, 208, 209, 210, 214, 215, 222, 226, 228, 231, 233, 241, 244, 249, 250, 261, 265, 269, 274, 275, 278, 290, 291, 293, 294, 303, 305, 307, 314, 323, 326, 328, 329, 331, 337, 341, 353, 354, 355, 357, 360, 368, 372, 376, 381, 382, 386, 391, 396, 401. Отже разом було таких 92 відділи, які на протязі цілого року не придбали ні по одному членови.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗА.

СПЛЕТНЯРСТВО КОШТУЄ ГРОШІ.

Цими днями в окружнім суді в Саскатуні перед суддею Тейлором відбувалася розправа пані І. Софронюк проти Олекси Губича за обмову. Було доказано, що обвинувачений зовсім несправедливо пустив поголоску про паню Софронюк, а наслідком цього було те, що чоловік згаданої жінки покинув її. Суддя Тейлор признав позиваючій 1,000 долярів відшкодування.

КОЛИ БІДНИЙ ПЛАТИТЬ ПОДАТКИ.

У південно індійськім місті Тірупаті стягали з бідних податки. Коли прийшли до одного бідака, він заявив, що не має нічого, тільки кілька склянних цяцьок, що нагадують дорогоцінне каміння. В уряді ствердили, що це справжні самоцвіти вартости 60,000 рупій. Після слідства виявилося, що один із предків бідака ограбив був колись раджу з Гайдерабаду, і вкрав йому діяманти. Грабіжника повісили, але діямантів не знайшли. Аж тепер вони вернулися до державної каси.

НЕ ТРЕБА СПАТИ.

Французький хемік Гастон Леру придумав таблетки, які, як він упевняє, можуть заступити сон. Таблетки є нешкідливі. Одна таблетка рівна у своїй силі 8 годинам сну. Каже винахідник, що, заживаючи його лік, можна цілими тижнями не спати.

ПРИРОДНИЙ ПРИРІСТ ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ЗМЕНШУЄТЬСЯ.

Статистика виказує, що природній приріст національних меншин у Польщі є сильніший від приросту польського населення, який зменшується від 1927 р. Орґан суспільної медицини „Лекарж Польскі" стверджує, що польський природній приріст упав протягом останніх десятьох років із 16 до 12.3 на тисячу мешканців. В роках 1931—1933 число живих уродин зменшилося на 100 тисяч. Спадок уродин у Польщі, як стверджують німецькі джерела, зачинає йти в темпі тричі більшому, ніж у Німеччині. З національних меншин у Польщі множаться сильно особливо Жиди.

КОЛИ ВМИРАЮТЬ ЛЮДИ?

Лікарська статистика в шпиталях і клініках, а також приватна обсервація стверджують, що більшість хорих умирає в ночі. Майже вдвоє більше пацієнтів умирає в ночі, ніж у день. Статистика має на увазі пацієнтів, яких оперовано. Смерть при інших недугах приходить всіляко. Обсервації д-ра Віґанда, переведені у 672 випадках, виказали, що при недугах нирок і мозку смерть буває найчастіше в ночі між год. 6. веч. і 6. вранці, при недугах рака найбільше вмирають у ночі між 8 і 10, при недугах серця між 10 і 12 в день, таксамо при затроєннях, зате при грудних недугах між 4 і 6 год. пополудні.

ЗАГРОЗА ПІЛЬНИХ КОНИКІВ У МАНІТОБІ.

Недавно з манітобсько-дослідних кругів запевнювано населення, що загроза пільних коників для фарм не велика найближчої весни. Одначе тепер, по докладному прослідженню яєчок тих шкідників, аґрономи заявляють, що язва пільних коників може бути ще більшою та охопити ще ширші простори, ніж минулого літа.

МОЛОДИЙ ХЛОПЕЦЬ ПЕРЕВОДИВ ГРАБУНКИ.

Поліція зловила в Едмонтоні 13-літнього хлопця, який признався до численних вломів і грабунків у місті. Спав ночами по ґараджах. Брак родинної опіки був причиною його кримінальних нахилів. Матір його розвелася з першим чоловіком і віддалася за другого. За дітей не дбала.

Поліція не вважає його так дуже лихим і думає, що добрий дім на фармі з відповідною наукою й працею викорінить його кримінальний нахил.

ВИТЯГНУЛИ КУЛЮ З МОЗКУ.

13-літній Росел Странберґ з повіту Гюенден, Алберта, через необережність прострілив собі око і куля з малого карабінка застрягла йому в мозку. Раненого хлопця віддали до університетського шпиталю в Едмонтоні, де д-р Гепбурн витягнув кулю з мозку хлопця. Лікар заявив, що хлопець буде жити.

МОСКОВСЬКІ ҐАЗЕТИ ПРО ТЕ, ЩО ДІЄТЬСЯ НА УКРАЇНІ

МОСКВА (Росія). — Часописи „Правда" й „Ізвестія" переповнені ріжними новинами з України, але всі вони даються звести до одного: протесту проти вбивства Кірова й заяви вірности Сталінови. Оті всі новинки це резолюції ріжних совєтських установ. Всі вони виглядають щодо змісту й форми однаково. У всіх них домагаються кари смерти ворогам Совєтів і висказують обурення проти „контрреволюційного шумовиння".

Як виглядають дійсні настрої на Україні.

„Правда" з 25 ґрудня пише, що боротьба з українськими націоналістами таки далі продовжується. От у катеринославському міському партійному комітеті викрито „ціле кубло націоналістів". А бюро дніпропетровського міського КПУ не лише що не вжило заходів до прочищення орґанізації з українських націоналістів, але само стануло на їх захист!

МОСКОВСЬКА ОРҐАНІЗАЦІЯ ПІД УКРАЇНСЬКОЮ НАЗВОЮ — ПАМЯТИ КІРОВА.

МОСКВА. — „Правда" подає, що орґанізаційне бюро композиторів України призначило конкурс для преміювання найкращої пісні й музичного твору в честь — Кірова. Як тільки це оголошено, зараз знайшлися вже готові твори.

НЕДОБРЕ З ЗАГОТІВЛЕЮ МЯСА НА УКРАЇНІ.

МОСКВА. — "Ізвєстія" нарікають, що заготівлі мяса на Україні досягають ледви 70% річного пляну. Часопис каже, що совєтські орґани на Україні проявляють у напрямку мобілізації мяса замало енерґії.

ОСЬ ЧИМ „ОБДАРОВУЮТЬ" УКРАЇНУ!

МОСКВА. — Совєтська влада дала дозвіл назвати технольоґічний інститут у Харкові імям — Кірова!

ЗАҐАЛЬНИЙ ЗЇЗД РІДНОЇ ШКОЛИ.

ЛЬВІВ. — У річнім зїзді Рідної Школи, що відбувся 25 грудня, взяли участь 250 делеґатів з ріжних місцевостей краю. Зі звіту видно, що Р. Ш. має тепер 1,850 Кружків Р. Ш. і 72,000 членів. Бібліотеки Р. Ш. мають 30,063 книжок. Кружки уладили в останнім році 904 концерти, 3,026 театральних вистав, 378 фестинів, 882 товариські забави, 1,523 реферати — разом 5,190 імпрез, що дали загального доходу 83,096 злотих. Дитячими садками обняла Р. Ш. 12,055 дітей, а на вдержання тих садків зложили села 57,000 злотих. Р. Ш. мала 35 всенародніх шкіл з 5,376 учениками. У середніх школах Р. Ш. вчилися 676 учеників і 850 учениць, а з фахового шкільництва Р. Ш. користали 526 учеників. На позичку Р. Ш. декляровано досі 147,000 зл., а зібрано готівкою 84,103 зл. До нової екзекутиви ввійшли майже всі попередні особи з Іваном Галущинським як головою.

ФАЛЬШИВІ ДОНОЩИКИ.

КОЛОМИЯ. — Перед судом відповідає П. Синитович за те, що фальшиво обвинуватив чотири особи в приналежности до ОУН, при чому вкладав до кишень дотичним особам летючки, що їх сам писав.

ПОНАД ТРИЦЯТЬ РОЗПРАВ ЗА СИПАННЯ МОГИЛ.

САМБІР (Галичина). — Перед самбірським судом відбулися минулого року понад 30 розправ проти селян з ріжних сіл округи, обвинувачених за сипання могил у память українських погиблих стрільців.

ЛІҐА НАЦІЙ КАРАЄ!

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Ліґа Націй відважилась на крок, небувалий у її дотеперішній діяльности. Ото візвала всі держави, що є членами Ліґи, щоб точно гляділи за тим, щоб не довожено зброї для Параґваю. А разом з тим облекшено довіз такої зброї для Болівії.

В той спосіб хоче Ліґа натиснути на Параґвай, щоб погодився покінчити мирним шляхом спір з Болівією за Чако.

Те зарядження може мати далекосяглі наслідки. Бо в подібний спосіб Ліґа готова виступити і в інших подібних випадках.

НЕ ГОДНІ ПЕРЕГОЛОСУВАТИ МУСОЛІНІЯ.

РИМ. — На 13 міністерських портфелів Мусоліні має аж 7 міністерських титулів, а тимсамим має більшість при голосуванню.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ЗНОВ НА АРЕНІ.

ЛОНДОН. — Вилієм Ґледстон зачав наново свою політичну карієру в 71 році життя, а тепер зачинає подібну нову карієру Ллойд Джордж — у 72 році життя. Вже заповів вічеву кампанію. І кажуть, що він готов вийти горою і ще стати премієром.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПІДКАРПАТСЬКА РАНА

Чеський нарід записаний в історії українського народу найкраще з усіх славянських народів, особливо, коли брати під увагу нашу останню визвольну боротьбу і ті трагічні для нас часи, які по ній настали. Перебування частини нашої армії на чехословацькій території, захист, який там дістала велика частина нашої іміґрації, та культурні надбання нашої еміґрації, доконані при допомозі чеської влади і чеського народу — це історична подія, якої незвичайну вагу і силу пізнають щойно нащадки.

Тому булоб великим нерозумом для обидвох братніх славянських народів, між якими нема і не повинно бути ніякої розумної причини до антагонізму, щоб той надбаний тепер капітал нерозважно нищити. І тому нерозумною є та політика, яку пристосовується тепер до того краю, що його названо „Підкарпатська Русь", а який прилучено до Чехословаччини.

На чолі чеської держави стоять розумні й реальні політики. Президент Масарик добре знає, який саме нарід живе на Закарпаттю. Він знає, в яких обставинах той нарід вдержував свою мову і культуру за мадярських часів. І признати мусить, що це чудо, що нарід той національно не пропав і не змадярщився. Він знає теж, які обіцянки поробив він в імені своїм і свого народу на випадок, як українські іміґранти з Закарпаття, що живуть в Америці, дадуть свою згоду на прилучення Закарпаття до Чехословаччини. Про те все знає теж добре і міністер закордонних справ, Бенеш. Обидва вони походять з простого люду, обидва добре розуміють, у який спосіб окупанти чужих земель використовують темноту простого люду на його економічне, духове й національне поневолення. Тому повинні знати, чому на Закарпаттю є москвофільство і чому там нужда. І повинні теж знати, що продовжування давної мадярської політики і творення штучної нації „підкарпатської", а разом з тим і введення чехізації в школах і урядах — не є вправді водою на український млин, але цілком певно і не на млин чехословацький.

Кажеться, що держава боїться української „іреденти" на Закарпаттю. Можемо з певністю заявити, що доперва теперішні методи правління витворять дійсну іреденту, і то загальну, а не тільки українську. Тільки ті інші іреденти будуть тяготіти народу! А те останнє є куди гірше для чеського народу! Бо як не уложилисяб пізніше границі між Чехословаччиною й Україною, вони не повинні віддалити ті два народи, а тільки їх зблизити. Під тим кутом ці справи мусітимуть бути розвязувані: з користю для обидвох народів і їхніх держав. І ми певні, що так буде, а не інакше.

КОЛИ СЛОВА НЕ ВІДПОВІДАЮТЬ ДІЛАМ

Про що дбають у Рідним Краю.

У львівськім „Ділі" поміщено низку статтей журналіста Романа Голіяна з мандрівок по ріжних українських землях. Між іншим є там описані враження з подорожі по Закарпатській Україні, затитуловані „Там, де прокидається наш нарід". Вислано того кореспондента нарочно, щоб мати певні й вірні інформації про життя нашого народу.

Читаючи ті цікаві описи оттут в Америці, приходить нам в першу чергу на думку, коли то ми теж будемо в тім щасливім положенню, що з „багатої" Америки зможемо висилати кореспондентів до ріжних країв, а зокрема на наші українські землі, з порученням, щоб приглянулися тамошньому життю і ті свої спостереження потім нам описали. І річ природня, щоб ми їм — заплатили за дорогу і труд. Можливо, що колись ті наші новорічні бажання сповняться і тут між нами. Та тут нам не про те йде. Бо хочемо вибрати зі згаданих описів деякі факти, щоби ними удокументувати те, про що пишеться в сьогоднішній передовиці.

Нужда гірша ніж за мадярських часів.

Закарпаття — це ідеально гарна й ідеально бідна країна. Ось контраст:

„Соковиті полонини, пребагаті ліси, врожайна земля, виноградники, тютюнові плянтації, сіль, залізо, вугіль, кількасот живців... і нужда. Нужда екземплярична, зразкова, нуждa масова, що не знаходить сьогодні порівнання в Европі. Нужда, від якої люди пухнуть з голоду, а діти ходять напів голі, з обвислими, надутими животиками".

Ясна річ, що коли говориться про нужду і порівнується її з іншими краями, то мається тут на думці культурні краї, до яких не вчисляється приміром Совєтів.

„Язикова" язва.

Офіціяльна статистика начисляє 444,157 „Карпаторусів" і 2,355 Українців. Отже є тут „Русскі" (Москалі), Русини, „Тутешні" й Українці.

Чи не вигідна для держави така статистика? Певно, що так. Тому на залізничих білетах, на яких тому 10 років були „руські" написи, тепер уже тільки чеські. „Язиковий хаос" вирішено, як бачимо, дуже просто.

В такий самий спосіб знято наші назви з залізних вагонів, а давніше вони були. Щезла теж урядова українська (тут називають її „руською") мова з більшости державних установ і щезли українські урядовці.

Український рух гальмується.

Хто хоч трохи обзнайомлений з відродженням поневолених національно народів, той знає, що важко ждати від поневоленого, щоб він себе означив національно правильно, одним словом. Особливо годі ждати того від наших братів на Закарпаттю. І відома теж справа, що вікове гноблення українського народу під Росією чи Польщею довело до цього, що існують ще й досі „малоруські" чи „рутенські" назви. Вони вправді вже на вимертю, але штучно піддержують їх далі наші вороги.

Те саме є з назвою „карпаторусскою". „Малорусска" назва потрібна Москалям, „рутенська" Полякам, а „карпаторусска" була потрібна Мадярам. Чи потрібна теж Чехам? Виходить, що так, бо інакше вони не спиноволиб природного, стихійного національного українського руху, біля якого обеднується на Закарпаттю ввесь чесний, діяльний автохтонний елемент. І саме Чехи повинні краще від інших розуміти цей народній рух. А як цього не розуміють, то хіба на те, щоб Закарпаття далі держати в хаосі.

Яскраві надуживання.

Поминаємо вже те, що по урядах і залізницях всюди говориться тільки по чеськи. Але згадаймо лиш за останню боротьбу, яка виринула через заборону шкільної влади вивішувати синьо-жовтий прапор побіч державного як прапор краєвий.

Згадаймо далі за відібрання почтового дебіту Збірникови Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові за слово „Закарпаття", що знайшлося у статті проф. Філярета Колесси п. н. „Мельодії старовинних пісень".

Згадаймо далі ще й за те, що в селі Рахові суспендували вчителя за те, що навчив дітей співати „Їхав стрілець на війноньку", а саме за слова „на Україну далеку".

Ось уже три роки тягнеться процес за пластову лістівку, на якій була брама пластового табору зі стидізованим тризубом. А ученик четвертої кляси береґівської ґімназії, Ключурак, дістав місяць вязниці і викинено його зі всіх шкіл за те, що в одній лістівці до батька написав: Ясиня, „З. У.", а на іншій „П. У." („Західня Україна" і „Підкарпатська Україна" — як це пояснює влада).

Державний денник законів видають мовою чеською і словацькою, а в урядовому перекладі — мадярською, німецькою й польською. А „руського" перекладу для пів міліона підкарпатських Русинів (хай би вже і така назва) — нема. А яке це надужиття, пізнати найкраще по тім, що є переклад польською мовою, хоч на цілім Закарпаттю є всього коло 300 (триста) Поляків!

Отже нема денника законів державних нашою мовою, але кожда наша громада обовязана його мати і за нього заплатити!

Для Чехів завжди якесь місце знайдеться.

По світовій війні опинилося на Закарпаттю багато українських культурних робітників з Галичини і з Великої України. Можна було ними обсадити всілякі посади. Та їх здебільша не допущено до тих посад. А згодом примушено більшість покинути закарпатську землю.

Та за той час прибули тисячі чеських культурних сил. Шістьсот чеських учителів працюють тепер у чеських школах на Закарпаттю. А 90% усіх інших посад є теж заняті Чехами.

Та проте український рух змагається.

В дописах кореспондента „Діла" є повно таких образів, які змальовують нещасне положення нашого народу на Закарпаттю. Але разом з тим цей кореспондент стверджує, що, не зважаючи на ті всі перешкоди, національна свідомість нашого народу на Закарпаттю росте. Повстають раз-у-раз нові читальні „Просвіти", росте збут українських книжок і преси. Та заразом зростає теж ненависть до чеської національної політики на Закарпаттю!

Закарпаття готове пережити ще неодно лихоліття, але його національного відродження не спинить уже ніяка сила. Це певне. Гимн „Подкарпатскiй Русине, остав ти глибокий сон" здійснюється на наших очах. А якщо той пробудження наш нарід відчуває духову і національну спільність зі своїми братами, що живуть на інших наших землях, то це є тільки цілком природне й зрозуміле явище.

А якби так не було, то навіть президент Масарик чи міністер Бенеш не моглиб мати до того народу ніякої правдивої й щирої пошани.

Час загоїти рану!

Оті всі річи підносимо не на те, щоб доливати оливи до вогню. Навпаки, хочемо договоритися з чехословацьким урядом і чеським народом. Хочемо, щоби було винищене все те, що нас ділить та що може нас розділити. Між Українцями і Чехами не повинно бути місця на конфлікт, а тільки місце на згідне співжиття. Чехословацький уряд має тепер нагоду вирішити отсе питання. Саме тепер, заки підніметься буря.

Ще один додаток.

Той самий кореспондент, що описує положення нашого народу на Закарпаттю, був теж на Мадярщині, в Будапешті. Відвідав мадярських діячів „Ревізіоністичної Ліґи", що домагається ревізії мадярських границь мирним шляхом.

Не йде нам про те, що Мадяри далі заявляють свої претенсії на „Підкарпатську Русь", що певні, що коли там дозволилиб на плебісцит, то нарід заявивсяб за поворот до Мадярщини і т. п. Побожні побажання, от і все!

Але це цікаве, що на мадярській мапі, яку показували кореспондентові барон Арпан і барон Павло Ферстер, вже не було назви населення на Закарпаттю „Русини", а тільки „Українці".

Кореспондент „Діла" питався тих панів: „Чи панове признаєте вже офіційно назву „Українець" для населення Закарпаття?"

„А чомуж би ні? Цеж абсурд воювати адміністраційними заборонами з назвою". Про те згадуємо на самім кінці як додаток, призначений головно для „Карпаторусів"-мадяронів, що живуть тут на американській землі.

Навіщо?

— Знаєте, пані, як я хотілаб довідатися, де я вмру!
— Навіщож вам того?
— Якто навіщо? Колиб я знала, де маю вмерти, то ніколи там не пішла би!

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ — НАЦІОНАЛЬНА УКРАЇНСЬКА УСТАНОВА.

З огляду на те, що в деяких органах української преси появилися статті, які — особливо непоінформованих читачів — можуть повести до хибних висновків щодо Музею Визвольної Боротьби України, Управа Музею цим подає до загального відома українського громадянства наступне:

1. Товариство „Музей Визвольної Боротьби України" в Празі є українською по своєму складі, характері і завданням організацією, що існує на підставі затвердженого чехословацькою владою статута і має права юридичної особи.

2. Товариство Музею є єдиним повним власником усіх музейних і архівних колекцій, збірок, матеріялів і іншого майна Музею.

3. Музей Визвольної Боротьби України ніколи не був і не є в жадних звязках ні з російським. Заграничним Архівом, ні з Українським Історичним Кабінетом у Празі.

4. Товариство Музею як від самого початку свого існування, так і тепер, не користувалось і не користується ніякою грошевою допомогою чехословацького уряду, збирало й збирає матеріяли для Музею й архіву від українських громадян і установ, яко дар, не купуючи нічого й ні від кого, існує й провадить свою діяльність за членські вкладки та за пожертви українського громадянства і з цього погляду не давало й не дає ніяких підстав для будьяких претенсій сторонніх осіб чи установ.

5. Правне існування товариства „Музей Визвольної Боротьби України" в Празі на підставі статута, затвердженого чехословацькою владою, на основі діючих у Чехословацькій Республиці законів, цілком забезпечене правним ладом і конституцією ЧСР і ніхто не має права, не порушуючи законів республики, посягати на Музей і на інше майно товариства.

Подаючи це до загального відома українського громадянства, управа Музею разом з тим гаряче закликає всіх українських патріотів якнайбільше підтримати збірку на Український Дім для Музею. Музей розвинувся вже до таких розмірів, що потребує мати для себе власне, для його потреб пристосоване помешкання. Просимо всі наші національні організації й установи, як у Краю, так і в Америці й на еміґрації, невідкладно післати свої посильні пожертви й допомогти закінченню великої національної справи. Хто скільки може, але всі й негайно!

Голова управи проф. д-р **Іван Горбачевський,** в. р.

Директор Музею проф. Дмитро **Антонович,** в. р.

А. Б.

КАСЬКА ВИГРАЛА

(Пригода в шведському селі).

(3)

Еля раптом спитала його:

— Ти так дуже любиш Каську?

Питаючи, спустила очи.

— Тебе люблю цілком так само, — відповів Християн, не надумуючися і заспівав любовну пісоньку, котру Еля могла взяти до себе, бо другої в хаті тоді не було.

Вона сиділа на столі. Рука дрожала їй, коли хотіла ще раз наповнити чашу. До напитку скотилося кілька солоних перел. Християн взяв чашу, став другою рукою вимахувати і заспівав цілком голосно веселу пісню.

Тепер Еля кінчиком запаски стерла сльози з очей.

— Мій любий, мій любий Християн!

Більше не годна була сказати, лиш сперла голову на його груди і була щаслива, така щаслива!

В тій хвили з розмахом відчинилися двері. На порозі стояла Каська. Висока, масивна. В руці мала збанок з молоком. Трэслася так, що молоко виллюхувалося на землю.

— Тьфу, плюгава! — крикнула Каська, прискочила до Ельки і вилляла молоко в її лице.

Елька, робмішена за те, що Каська так зневажила її в її власній хаті, схопилася і скочила до Каськи. Так її пхнула, що Каська гепнула собою в огнище, сідаючи в саму середину грани. Небагато хибувало, а була би собою роздавила кітку, що, гріючися, лежала коло огню.

Каська в туж мить станула назад на ногах. Між обома розпочався двобій на слова і на пястуки. Крик був такий, що кравцеви аж в голові лупало і він, скуливишся, затулив собі вуха.

Коли так скакали до себе, перевернувся стільчик, на котрім сидів Християн. Він з криком впав між горшки і миски.

Се витверезило обі дівчини, нечаче би на них виллив кошку зимної води. Перестали битися між собою і обі прискочили до кравця, котрий жалісно стогнав і кричав:

— Мій ніс, мій ніс!

І Каська і Елька помагали йому підвестися на його короткі ноги.

Коли його вже поставили на ноги, обі дівчини троха не повмирали, бо кравець виглядав страшно. Падучи, розбив головою горнець. А що в край горшка вдарив носом, розбив собі ніс. Кров текла з нього як з підрізаного пацюка.

— То ти перевернула його! — кричала Каська, і її очи горіли, коли ними прошибала Ельку.

— Ні! то твоя вина! — відповіла Елька.

Та тепер не пора була стояти і сваритися, як не хотіли, щоби Християн вбив уплив крови з носа. Наче та кітка, що спаралася в жаливі, шульнула Каська до Марти в Гаследі, котра, як худобі так і людям в цілій околиці тамувала кров. Каська занесла їй цілу корону і просила, щоби зараз прийшла спасати Християна.

Елька вже не хотіла ні на хвилину розставатися з кравцем. Сіла коло нього і зачала плакати. Потому умила його ніс водою і горівкою. Нарешті стала відмовляти Отче наш, аж кров перестала іти.

Від тої пригоди ворожнеча і сварки між Каською і Елькою стали ще частіші, ще сильнішi і грізніші. Каська казала, що лиш вона мусить дістати Християна, бо він її перший визнав свою любов, бо вона гнала аж до Марти і дала їй цілу марку на те, щоби Християнови затамувала кров.

Елька знов казала, що вона ані не думає відступати від свого доброго права, бо вона була останньою, котрій він освідчився, коли Касьці вже дав був гарбуза.

— А кров я йому загатила, — казала Елька, — бо я його мила і молилася поти, поки кров не перестала юшити.

Обі дівчини пішли до пастора просити його, щоби він розсудив їх і сказав, котрій з них належиться кравець Християн.

— Коби я, кромі розуму юдейського короля Соломона мав ще його владу і силу, то я знав би, який тут дати присуд, — погадав пастор. — Я тим двом дівчатам приказав би довершити діло ними вже розпочате. Коли вже його ніс розрубали, то нехай ще розрубають його цілого на дві рівні половини і ретельно поділяться його стервом, бо чей же обі цілого не годні дістати!

Не можучи проголосити такого присуду, пастор нагримав на них, що своїм спором лише гнівлять Господа Бога. Порадив їм, щоби по доброму сей спір закінчили.

— Та ні Каська, ні Елька не думали закінчити спір, полишаючи Християна в руках другої. Вони рішилися ждати, аж з їх округи збереться соймик. До цього соймику загадали занести свій спір, нехай рішають батьки народу!

На сей соймик мусів би ставитися також кравець Християн.

— Як такого каліку приставити аж від Ґлімінґу аж до Кеінґу, цілу милю дороги? — думала одна і друга!

Коровами не хотіли його везти, іншого тягла не позичив би в цілій околиці. Нарешті і вигадали вихід з тої прикрої ситуації: рішилися самі завезти його на тачках, міняючися.

Так зробили. Приїхали до старого будинку, де все радив соймик і тачками з кравцем вїхали на подвіря. Довго мусіли ждати. Тоді в раді великий голос мали жінки, тож там було стільки сварки, колотнечі і правування, що рада робила враження страшного суду. Нарешті покликано обі дівчини. Вони закотили до салі тачки разом з Християном.

— Що ви хочете від нас? — спитав суддя.

— Я хочу мати сего кравця! — сказала Каська, виступивши бундючно. — Я хочу мати кравця, сего, во, Християна, бо він мене перший сватав.

Тоді виступила Елька, хоч дуже боялася судді, і сказала:

— Зате він при кінці мене засватав. Міркую собі, що дав Касьці гарбуза, заки важився мене сватати.

— Перше є перше... Християн мій! — сказала Каська.

— Кінець є кінцем... Християн мій! — сказала Елька.

— Ні, кажу! — крикнула Каська.

— Так, я кажу! — заявила Елька.

Так знов розпочали сварку. Як би то не таке поважне місце, то були би зчепилися.

Сварку перебив суддя, кажучи:

— Такі, і ні, ніколи не погодяться.

Суддя звернувся до Християна і спитав:

— Чи правда се, що ти обі сватав?

Християн, котрий троха боявся суду, вилупив очі, почіхавшися в потилицю:

— Воно справді було так. Лиш як маю сказати правду, то я з обох троха зажартував собі.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Сестр. Неп. Зач. Пр. Діви Марії, від. 112, подає до відома всім своїм членицям, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. січня, в гали церковній, зараз по Богослуженню. Проситься всіх прибути на ці збори і вирівнати свої довги, бо інакше довгуючі будуть суспендовані. Уряд на 1935 рік є: Марія Розоміло, предс.; Параска Різун, кас.; Катерина Габрівська, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 342, подає до відома всім своїм членам, що на річнім мітінгу 1. грудня вибрано слідуючий уряд на 1935 рік: А. Скоципець, предс.; К. Міньо, заст.; І. Маркович, секр.; Гр. Волянський, заст.; П. Клебан, кас.; Н. Кіря, заст.; Н. Мачузак, П. Ковенський і Н. Крупа, контр.; Петро Вуй, Теодор Космовський і Іван Савчак, дозорці хорих; Василь Годиняк, хоруняжий; Ілько Полегонький, госп. галі; Я. Бартко, кошовий. Мітінги мають відбуватися в 3-тю неділю по першім, в гали церковній, 645 Рузвелт Еве. Перший місячний мітінг відбудеться в неділю, 20. січня, в гали церковній. Проситься всіх явитись на цей мітінг, бо є багато справ до полагодження, що не були докінчені на річнім мітінгу. Довгуючі члени мають сплатити свої довги, бо інакше будуть суспендовані в січні. Члени, котрі були суспендовані в грудні, коли не заплатять своїх належитостей, будуть виключені. — А. Скоципець, предс.; П. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

ГЕЙСТІНГС он ГУДСОН, Н. Й. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 6, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. січня, в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. Проситься всіх членів прибути на цей мітінг, бо буде справоздання з цілого року. Напоминається довгуючих членів вирівнати залеглі вкладки, щоб не наразитись на неприємности. Проситься вписувати свої діти в члени У. Н. Союза. Уряд на 1935 рік є: Стефан Мурайка, голова; Михайло Мигаль, кас.; Андрій Вовк, секр.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

КОТРА ДИТИНА БІЛЬШЕ РОЗВИНЕНА?

У Кліниці для Розвою Нормальної Дитини в Немовлячім Шпиталі в Колюмбійсько-пресвитеріянськім Медичнім Центрі в Ню Йорку, перед великим збором учених виховників дітей, демонстровано фізичний і умовий розвій двох близнючок, 15-місячних Флорі та Марджі.

Флорі дістала спеціяльно обдумане виховання, а Марджі була полишена сама собі, ба навіть її розвій штучно здержувано.

Підчас демонстрації Флорі поліза по тісточко по 5 стіп довгій дощці, уставлений під кутом 60 ступнів, а потім сповзнулася по дощці. Коли її поставили на стільчик, високий півняти стопи, вона злізла з нього сама. Вона вишукувала заховані предмети. Вона відважно скочила з висоти півшести стопи в розкриті руки лікаря, її виховника.

Коли її сестрі Марджі завдали ті самі задачі, вона тільки повзала, пхинькала й плакала.

НЕ БЕРУТЬ УЖЕ НА ГОЛІ СЛОВА.

Приявний між іншими на цій демонстрації д-р Джан Дюї, професор психольогії в колюмбійськім університеті та один з найбільших виховників в Америці, сказав про досліди над Марджі й Флорі:

„Це є велитенський експеримент (дослід), який стоїть нарівні з роботою Фарадея в фізиці".

Фарадей — це великий англійський фізик і хемік (жив від 1791-го до 1867-го року). Коли інші вчені багато фантазували, він робив ріжні спроби. Йому передовсім приписують велику масу відкрить з поля електрики.

Порівнанням з Фарадеєм Дюї підчеркує значіння роблення дослідів і спроб на полю виховання дітей.

ВСЕМУДРИЙ ЄЗУЇТ І УКРАЇНСЬКА МОВА.

Єзуїт Петро Скарга у своїм творі „Про єдність божої церкви під одним пастирем" писав:

„Дуже ошукали тебе Греки, український народе, що, даючи тобі святу віру, не дали своєї грецької мови, тільки звеліли задоволитися цією слявянською, щоб ти ніколи не прийшов до справжнього розуміння й науки. Є бо тільки ті дві мови, грецька й латинська, що на них свята віра поширилась і защіпилась по всьому світу, й поза цими мовами ніхто в ніякій науці не може бути досконалий, а тимбільше в духовній, в науці святої віри... Тільки в тих двох мовах уфундовані науки і їх не можна переклясти добре на інші мови. З слявянської мови ніхто не може бути вченим"...

Чи міг би цей великий єзуїтський учений і проповідник таке писати, якби він був попробував справдити досвідом, експериментом, те, що хотів сказати? Чи міг би він був сказати таке, навіть якби самий досвідів робити не любив, але інші люди тому 200 літ уже приймали нічого на голе слово, а міряли досвідом і дослідом?

НА ЩО ДОСЛІДІВ?

Каже накінець Дюї:

„Людство досі проявило, що його здібність кермувати справами людства слабла. Людина не буде здібна кермувати своїми справами так довго, поки не добуде собі способу вглянути в свою власну природу".

22 СІЧНЯ — ДЕНЬ МУЗЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ.

День свята проголошення двох великих історичних актів 22 січня 1918 та 22 січня 1919 р. є день Музею Визвольної Боротьби України. Нехай в цей день кожний український громадянин і кожна українська громадянка прислужиться загально-національній справі пожертвою — в міру своїх достатків — на будову Українського Дому в Празі та на утримання Музею.

Сповненням цього чину українське громадянство найкраще забезпечить існування Музею, що своїми збірками не лише свідчить про тяжку путь, пройдену Українським Народом, але й кличе його до дальшої боротьби за незалежність України.

Спогнімож усі сумлінно цей чин на пошану памяти незабутних борців за волю й незалежність України!

За Товариство
„Музей Визвольної Боротьби України":
Акад. проф. д-р **І. Горбачевський**, голова,
Проф. **Ст. Сірополко**, секретар.

М. Степчук.

СРІБНИЙ ВОЛОС

(Присвята дружині М.)

Голубонько сивесенька,
Матусенько ріднесенька!
Чом на Твоїй головонці
Павутина білесенька?

Чи зіронька вечірняя
Тебе світлом вдарувала,
Чи ніч сріблом місячненька
Біленько так вмальовує?

Чи соненько нитки срібні
Пряде в теплий день в літоньку?
Чи барви це леліеві
Красять Твою голівоньку?

Ні зіронька вечірняя,
Ні місячик, дитинонько,
Ні квіточка, лелієчка,
Ні літнє ясне соненько.

Це ангел так волосячко
Малює срідлом ясности:
За труд тяжкий, журбу і плач,
За прикрости і слабости.

За неспані всі ніченьки,
Як ви були маленькі,
Щоб ви росли щасливії,
Здорові й веселенькії.

За слабости й плачі ваші
В нестатках, злій годиноньці,
За збитки, злість, непослухи,
Що несли ви матусенці.

За літа так красить ангел
Матусеньки головоньку...
Сам Господь так малює вам
Рідненькую матіноньку.

„ПРИКРІ ПИКИ".

„У 1833 році звільнив царський уряд „малоросійського генерал-губернатора", великого українофіла і приятеля Шевченка, князя Рєпніна, власне за його українські симпатії. На місце Рєпніна прийшов кн. Долгорукий. Новий губернатор був великим аматором їжі і пиття. Більшість часу проводив він у гостюванні по маєтках панів. А поїсти і випити давали там до схочу. Але якось усе випадало князеви, що садовили його напроти портрета гетьмана Данила Апостола. Останній, як знаємо, стратив десь у боях одно око і мальовано його звичайно однооким, з трохи скривленим від того обличем. А бідному князеви все здавалося, що старий гетьман кпить собі з його непомірного апетиту. Згодом Долгорукий почав жалітися господарям, що „не вадилоб забрати з їдальні ці прикрі пики, які лише псують апетит".

(Київська Старина, 1888, т. 23.)

ДЕЩО З НАУКИ

МОВА І ПОЧУТТЯ ПОЛОВОЇ РІЖНИЦІ.

У 1900-нім році читав у петербурзькім університеті проф. Ян Бодуен де Куртене, котрий уважається одним з чільних світочів славістики, незвичайно цікавий реферат на тему: „Про звязок граматичного роду зі світоглядом і настроєм людей, які говорять мовами, що розріжняють рід".

Наперед прелегент звернув увагу слухачів, на те, що „велика більшина язиків на земній кулі зовсім не розріжнює родів. Розріжнювання родів чоловічого, жіночого і середнього знаходимо тільки в язиках аріо-европейських. Правда, є й інші язики, що всі цього розріжняють рід, але основи цього розріжнювання з ґрунту ріжняться від основ наших язиків. Так примітом, у говорах Готентотів іменники, зчеплені з поняттями неживих річей, зовсім не мають родових признак; натомісць при іменниках, зчеплених з поняттями живих істот, завсіди являються показники трох родів: чоловічого, жіночого і спільного, коли йде річ про чоловіка або звіря якогось гатунку загалом, без ріжниці пола. Це відповідає дійсности і зовсім не попихає уяви до своєрідного оживлення всього світа з половою закраскою.

„В таких названих хамітсько-семітських язиках світ самців протиставиться цілій решті світа, отже світови самиць і неживих річей. Таким робом одержуємо два роди: чоловічий, або діяльний, і жіночо-ніякий, або страждальний. Слова першого роду мають форми первісні, а слова другого роду — форми похідні, утворені з первісних при помочі окремих показників. Таке розріжнення, хоч „несправедливе" й оперте на прибільшенню ваги приказників, усеж таки зовсім льогічне. І тут нема навіть мови про розбудження через саму мову уяви в половім напрямі. Коли щонебудь зміцняється тут під впливом язика, то це хіба почуття супротилежности — з одного боку первісности і посідання, а з другого боку походження і підвладности.

„Як уже сказано, привичне для нас розріжнення родів при всіх іменниках знаходиться тільки в аріо-европейських язиках, з винятком вірменського. Сексуалізація цілого річевого світа, отсе основна признака цього розріжнення. Притім бачимо велику ріжнородність, хиткість і хаотичність. Раз являються окремі показники родових ріжниць (та також не виключно родових, але разом з тим і числових і відмінкових), або поняття цілого іменника зчіплюється в поняттям пола. Родові показники злучуються з основою слова то на кінці, то на початку слова, а бо їх нема в самім іменнику, а треба шукати їх у заіменниках, прикметниках і т. і., що пояснюють даний іменник. Загалом в аріо-европейських язиках можна знайти наріжніші відміни й комбінації розвою язикового роду чи то язикової сексуальности — і в порядку одночасности й рівночасности з погляду на хронольогію, і таксамо в порядку хронольогічного чергування.

„Первісні три роди замінено в деяких аріо-европейських язиках на два роди, причім рід середній переважно зливається з чоловічим. При перенесенню в описових висловах форм іменника в сферу дієслова проявляється розріжнення і в дієслові; натомісць при децентралізації первісних дієслівних форм, коли приходиться раз-у-раз злучувати їх з особовим заіменником, родове розріжнення припиняє й до первісних дієслівних форм. Нарешті прим. в англійськім язиці ріжниця родів в обсягу іменників щезає і лишається тільки: в заіменнику 3-тьої особи і в звязку з тим у дієсловах.

„В усякім разі нема сумніву, що чоловік, говорячи одним із аріо-европейських язиків, пригадує собі родові ріжниці раз-у-раз, на яві і в сні. Коли звернемо увагу на замітний у всіх сферах природи і життя могутній вплив дрібних „безконечних малих", але раз-поразу, постійно і ненастанно діяльних чинників, то нам виясняться наслідки цього вічного „памятай на пол!" Мозок просякає сексуальністю і вже й собі скріплює цю по годі наймогутнішу пружину людських ділань. Довершується з одного боку сексуалізація мізку і „обмізкування" полового наклону, а з другого боку надмірний вплив уяви на цей наклін".

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана членкиня 304 від. У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови нашої організації за скоре виплачення мені посмертного по моїм чоловіку Івані Бирві. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращого успіху. Також дякую місцевим урядникам і членам за участь в похороні і за вінок.

Марія Бирва, вдова, і діти.

НЕДОЛЯ СТУДЕНТІВ.

У варшавському університеті поверх 700 студентів не заплатили на час університетських оплат. Щоб їх не виключувати, ректор продовжив їм реченець заплати чесного до 10. грудня м. р. Не менше сумно представляється справа з університетськими оплатами у Львові.

КАРНИЙ ДОНОС ПРОТИ ГЕН. БАЛАХОВИЧА.

Ліквідатор Союзу бувших учасників армії ген. Балаховича зробив карний донос до прокуратури проти ген. Балаховича за пущення в обіг чеку без покриття. Ген. Балахович мав уже один цього роду процес, але в тамтій справі його звільнили. Тепер прокуратура виготовляє новий акт обвинувачення проти ген. Балаховича. Між іншим Союз бувших учасників армії Балаховича роздавав фікційні ордери, за що побирав гроші. Це й було причиною, що польські власти визначили комісаря, який має перевести ліквідацію згаданого Союзу.

ЧУДЕСА ЖИТТЯ.

(УП, Берлін). — Як що року, так і тепер місто Берлін влаштовує міжнародні виставки великого стилю і світової слави. Коли давніше всі вистави були присвячені здебільша господарству або служили певного роду рекламою для ріжних заводів та ріжних ділянок господарства, то тепер помічається в тому напрямі переміну. Вистави займаються більше субєктом всього світового ставання, чоловіком, як обєктом, цебто господаркою. Прекрасно люди знають своє господарство і все те, що довкола них стається, але зате не знають самих себе, не знають того внутрішнього процесу, що зветься життям. Нині шофер краще знає свій віз як самого себе. Коли щось моторови станеться, він його вилікує, а коли щось йому самому станеться, то він безрадний. Щоб заставити чоловіка пізнати самого себе, Берлін влаштовує в наступнім році виставу „чудеса життя", використовуючи при цьому всі наймодерніші здобутки техніки й науки. Закони життя, наука про життя, носії життя, вдержання життя і місця життя — ось це теми, які розбудовується в окремі відділи вистави. Образи, приготовані на цю виставу дуже вимовні і величаві. Вони залишають по собі на глядачеви незатерте враження. Хто побачить образ діяльности людського серця, той собі його запамятає. Хто нині нпр. знає, що людське серце за добу зуживає стільки сили на вдержання в круговороті крови, скільки потрібно, щоб вивезти в ліфті трох людей на висоту 138 метрів? Носієм життя є родина. В ній зникає чоловік як одиниця. Минувшина подає руку будучині в формі тепер[і]шности. Покоління за поколінням виростає і в той спосіб продовжується людський рід. При вдержанню життя головну позицію займають харчі. Мотто вистави є: пізнати себе самого.

В минулому столітті були люди переконані, що основою життя є клітинки, з яких злажене людське тіло в одну величаву будівлю. Сьогодні наука відкрила, що кров як носій гармонів криє в собі таємницю біольогії, себто життя в тілі, збудованому з клітинок. Значіння мозку під тим оглядом зійшло на другий плян. Мозок є лише керовником людського тіла, щось як шофер керує автом. Людство порівнуючи є дуже молоде. Коли б зробити фільму з життя землі і на ній людства та пустити її в апараті в біг, то вона йшла би повних 100 годин, з чого на епоху людства припалоб лише 3 хвилини. З того хіба найкраще видко, як недовго живе людство на землі. Всі ділянки людського життя заступлені на виставі і розяснені, як не можна краще. Що правда, вистава не готова, але все вже робиться.

Відкриття вистави призначене на кінець березня, а закриття на початок травня 1935 року.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

ветерани беруть обовязкову участь у святах в память Грушевського.

Нема двох думок, що українські жовніри-ветерани повинні бути першими між тими, що святкують наші державні свята чи память тих, що стояли на чолі держави.

Так повинно бути, але так всюди не буває. Тому добре сталося, що в Филаделфії вийшло в тій справі офіціяльне рішення. І то рішення ветеранів ареминканської армії українського походження і ветеранів українських армій. Така спільна постанова набирає отсим ще більшої поваги.

Видано отсе приказ, щоб усі ті ветерани з Филаделфії явилися обовязково на панахиді по проф. М. Грушевськім, яка відправиться в українських церквах в Филаделфії в неділю, 20-го січня, з нагоди 16-літньої річниці проголошення Злуки Українських Земель.

Видано теж приказ, що всі ті ветерани мають явитися тогож дня вечером на концерті та вшанувати память поляглих воїнів привітом військового сурмача „На спочин". Видано теж приказ збірки ветеранів з прапорами і відзнаками в неділю рано в Українській галі.

За американських ветеранів підписали приказ: С. Бабяк, К. Сомікс, І. Сярчинський. За Стрілецький Гурток, ч. І: Г. Грицишин, М. Мельник, І. Канюка.

ВІДОЗВА

до односельчан з села Улюч, повіт Березів, Лемківщина.

З рідного села прийшов до нас лист, згідно відозва, написана, можна сміло сказати, кровю серця тих наших синів, що вийшли з ляцьких тюрем, куди їх позаганяли наші кати за те, що вірно служили своєму народови, що хотіли для нашої Лемківщини просвіти і добра.

Отої довгої, дуже цікавої й сердечної та патріотичної відозви, не поміщуємо і не подаємо підписаних там імен, щоб їх непотрібно не наражувати на нові ляцькі переслідування. Але хто хоче про це знати, хай напише на таку адресу:

M. Gulachok,
103 Shubert St.,
Binghamton, N. Y.

Браття Українці! Ми не можемо бути байдужними до того, що діється на нашій землі, в нашім рідним селі. Ворог хоче завдати нам смертельний удар. Але до цього не прийде ніколи! Тому, коли наші брати беруться до оборони і будують свій Український Народний Дім — всім нам треба прийти тому ділу з фінансовою допомогою.

Ми, односельчани з Бингемтон, Н. Й., і Джансон Сіти, Н. Й., обєдналися і створили один Комітет Допомоги та розпочали допомогову акцію. А тепер черга на односельчан, що живуть по інших містах.

При кінці згадаю, що Ляхи розпочали знову нові арештування в селі. В останнім часі арештували молодого народнього робітника, Володимира Поливку.

Всім, хто цього бажає, подам радо всі інші інформації.

М. Гулячок.

БЕЗРОБІТНІ ВБИЛИ ЛІКАРЯ.

В Лешні поліція зловила двох молодих безробітних, що вбили лікаря, д-ра Шербля. Є це 22-літній Юзеф Кунерт, що в березні м. р. вийшов з дому поправи, і 19-літній Леон Станіславський. Оба вони признаются теж, що при цій нагоді заграбили своїй жертві 1,000 зл.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДУМКИ, ЗВЯЗАНІ З АКАДЕМІЄЮ В ПАМЯТЬ ГРУШЕВСЬКОГО.

Дня 13-го січня відбулася в Ню Йорку Академія, присвячена памяти Покійного проф. М. Грушевського. Люблю такі сходини. Бо на них можна багато доброго почути і багато з них скористати. Знаю з практики, що такі сходини мене завжди підбадьорюють і за кождим разом, коли я на них є, набираю більшої віри в нашу побіду.

Як я знаходжуся на такім зібранню і слухаю ріжних промов чи рефератів наших талановитих бесідників, мене дуже збирає охота й собі забрати слово. Але знову якийсь голос шепче мені до вуха: Сиди тихо, бо з тебе такий бесідник, як батіг з клача. І мені здається, що та невидна сила таки має рацію, коли мені так дорадкує. Слухати розумної промови доброго бесідника, то так, як пити воду з чистого джерела. І приємно ту воду пити і виходить вона на здоровля. А моя бесіда то плилаб так, як та вода в потоці в нашім городі, що то її колотили гуси і качки. Тому я маю більшу відвагу зібрати свої думки на папір і до газети вислати, ніж виголошувати промови, бо знаю, що в редакції завдадуть собі труду і читачі питимуть уже — чистішу воду.

Але якби я був забрав голос на тій Академії, то я був би заложив протест від імени нашого брата чорнороба проти тих катів, що замучили нам великого вченого і великого оборонця нашого безталанного народу. А нашим робітникам яб представив, що ціле життя наших передових, великих людей, письменників чи народних робітників, це дуже часто одна велика мука, одно велике терпіння. А за що? За те, що вони вірно держаться нашого поневоленого народу. Такі великі й ґеніяльні люди як Шевченко, Франко, Грушевський і інші моглиб були вигідно жити в розкошах і славі, якби були захотіли служити нашим ворогам. А терпіли тому, що українська земля і український нарід були для них найбільшим скарбом світа. Покійний Грушевський був великим ученим і великим нашим вождом. Він видержав до останньої хвилі свого життя на народнім постерунку. В тім є сила його характеру. В тім є незломна сила нашої української землі, що видає таких синів. На ділах і творах Грушевського ми повинні самі себе перевиховувати та намагатися виховувати своїх дітей на Українців з таким характером, який був у Покійного Грушевського.

Оттаке хотів я сказати на тій Академії!

Микола Костів.

ДОБРА РАДА.

Мешканці швайцарського міста Базилеї відомі з ощадности. Раз одна пані вийшла там із свого замку й бачить, як на тихій дорозі, куди може й ніколи ще не переїздив віз, клячить якийсь чоловік, вириває траву, що росла між камінями, якими була вимощена дорога, й кидає у кошик. Пані зчудувалася та спиталась:

— Що ви робите, добрий чоловіче?

— Їм траву, бо вже нічого іншого їсти не маю.

Пані счудувалася ще більше та запримітила приязно:

— Коли вже нічого не маєте їсти, добрий чоловіче, то візьміться за капітал!

ПОЗНОСЯТЬ ДО МАГІСТРАТУ ДІТИ.

Делегація від жонатих безробітних у Калгарах (Канада) загрозила міській раді, що до міського будинку позносять свої діти, якщо негайно їм не підвищать допомоги.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЕМГЕРСТ, МАСС.

На рідний край.

Гром. Н. Н. переслав через Обєднання $8 з такими призначеннями: $4 на членську вкладку Просвіти, $2 на визвольну боротьбу, $1 на інвалідів, а $1 на Рідну Школу.

РУТЛЕНД, ВЕРМОНТ.

На рідний край.

Гром. Іван Кінах переслав від себе через Обєднання різдвяну коляду в сумі $15 на такі цілі: Музей у Празі $5, Рідна Школа $4, Просвіта $3, інваліди $3.

ШІКАГО, ІЛЛ.

На народні цілі.

Союз Українок, відділ 36, прислав до Обєднання $15 з припорученням вислати по $5 на сироти, Жіночу Долю і Ользі Кобилянській.

Іванна Гіриак, секр.

БОФАЛО, Н. Й.

На інвалідів.

Переслано через Обєднання $46.66 на інвалідів, які то гроші прийшли зі збірки з нагоди Листопадового Свята.

Евген Тимкович.

ВЕСТ ІСТОН, ПА.

На народні потреби.

Гром. Михайло Колодруб переслав з нагоди Різдва Христового $3 через Обєднання на такі цілі: $2 на Рідну Школу, а $1 на визвольну боротьбу.

РІВЕРГЕД, Л. АЙ.

На визвольну боротьбу.

Відділ 256 У. Н. Союза обходив 40-ліття У. Н. Союза святочним ювилейним концертом, який відбувся 16 грудня 1934 року в місцевій церковній галі. У святі взяли участь танцюристи школи В. Авраменка та церковний хор під управою дякоучителя Гури. Реферат про значіння У. Н. Союза виголосив головний рекордовий секретар Д. Галичин. По закінченні свята переведено збірку, яка принесла $5. Ті гроші призначено на визвольну боротьбу та вислано їх через Обєднання.

Іван Павликовський.

ОЗОН ПАРК, Л. АЙ.

На визвольну боротьбу.

Союз Українок, відділ 35, заколядував на визвольну боротьбу $18.30, та переслав ту жертву через Обєднання. Коляду зложили: В. Костишин $2; К. Дздзо, Е. Орлян, М. Паращак, С. Малафій, В. Куцопій, К. Кошедовська, О. Швед, Л. Великанович, В. Танчак, А. Лавич, М. Ворона, С. Шипка і М. Костів по $1; М. Савка, Мартинець, Байвер, Казук, Каспер і С. Миськів по 50 центів, з Парпан 30 центів.

Олена Швед.

МЕЙЗВІЛ, ПА.

На інвалідів.

Переслано до Обєднання $17.20 як збірку, переведену на галі, а призначену на інвалідів.

В нашій місцевости відправив теж о. М. Паздрій панахиду по полеглих борцях за наш рідний край. В церкві була теж збірка, але покищо куратори цеї збірки, призначеної теж для калік-інвалідів, ще не вислали.

Подоляк.

ШІКАГО, ІЛЛ.

Жінки на край.

Відділ 36-тий „Союза Українок Америки" на Савт Сайд, Шікаго, з нагоди Різдва Христового жертвував з каси $15, які розділив на три части, по $5 на сироти, для Ольги Кобилянської і „Жіночу Долю". Гроші вислано до краю через Обєднання.

Іванна Гіриак, секр.

ВІДОЗВА

до односельчан села Брониці, повіт Дрогобич.

Читальня „Просвіти" і кооператива „Єдність" у Брониці приступили до будови власного спільного дому.

На місці, де колись стояла коршма, де наші діди і прадіди пропивали свої маєтки, стане тепер наш власний Український Народній Дім, який буде осідком освітньої праці, звідки виходитимуть свідомі, чесні й вірні сини України.

Ми віримо, що наші браття за океаном зрозуміють вагу цеї справи і допоможуть довершити зачате велике діло.

Жертви можна слати на адресу: Іван Стодольський, Брониця.

Отсе є винятки з відозви з рідного села.

Ми тут у Сейнт Луїс вже розпочали збірку і певні, що наші односельчани по інших містах зроблять тесаме.

Збірка буде проголошена в „Свободі" і вислана до краю через Обєднання.

ЗА КОМІТЕТ ЗБІРКИ:

Микола Федчак, Михайло Бартіш (2925 Nebraska Ave., St. Louis, Mo).

— Пане вейтер, чи в вашій гостинниці нема взагалі чистих серветок?

— Не знаю, я тут щойно третій тиждень.

НЕРОЗДУМАНЕ ПОДРУЖЕ.

Молода дівчина, Маріон, студентка університету в Женеві і наречена шведського дипломата, вибралася в подорож по СССР, щоб особисто довідатись про здобутки большевиків, про які стільки наслухалася. В Москві в „Метрополі", в пишному готелі для чужинців, зазнайомилася з ріжними чужинцями, які їй пояснювали звичаї та обичаї країни. Між іншими зазнайомилася з одним Шведом, що саме зробив добрий бизнес із футрами, та з одним американським інжиніром. З цієї нагоди Швед уладив для приятелів бенкет. Говорили про подружа в Советах. Молода дівчина не хотіла вірити, що тут можна заключити подруже й негайно розвестися, що треба лише замельдуватися й вимельдуватися. Дівчина постановила заключити большевицьке подруже, щоби за годину розвестися. При цій постанові шампан відограв дуже важну ролю...

У „Загсі" — подружому урядовому уряді — зареєструвалися. На другий день хотіли розвестися. Та на другий день Американець дістав пильну телеграму, щоб їхав до Шанггаю. Поїхав іще тої самої ночі та при відїзді навіть не бачився із своєю „жінкою". Маріон попала в розпуку. Її наречений у Женеві не схоче повірити, що все те був лише жарт, щоби переконатися про большевицькі закони. В телеграмі, яку надіслав із сибірського експресу, „чоловік" повідомляв, що вона може розвід полагодити без нього. Добре, та що скаже на це наречений, що скаже родина та знайомі? Маріон постановила їхати до Шанггаю, щоби роздобути від „чоловіка" згоду на розвід на письмі. А що не дістала відповіди на свою телеграму, поїхала без надуми до Шанггаю. „Чоловік" думав, що жінка хоче на ньому зробити вимушення. Постарався, що поліція завернула її таки на границі.

Маріон поїхала до Женеви до нареченого. Наречений був дуже ввічливий, та сказав, щоб вона верталася до Москви й там розвелася. Дав їй гроші, потрібні для подорожі, та поручаючі листи до посольства. Маріон поїхала до Москви. В „Загсі" не робили їй труднощів у справі розводу. Зате труднощі показалися з нареченим у Женеві. Він уже й чути не хотів нічого про одружіння.

ОДНАКОВЕ ГОРЕ.

Як у Гановері володів король Ернст Август (1771—1851), син англійського короля Юрій III, надворна оперова співачка Мадалена Джентільомо, не зважаючи на контрактові зобовязання, втекла та залишила королеви листа, в якому повідомляла, що вже не могла видержати „в цьому скучному місті". Обурений король крикнув: „Щож це вона гадає собі може, що я тут забавляюся?!"

ДОКАЗАВ, ЩО НЕ ВАРТО БУЛО НАД НИМ МИЛОСЕРДИТИСЯ.

Велике обурення викликала була минулого року справа Алберта Дорленда, засудженого в Торонто, Онт., за участь у грабунковім нападі на банк, коли показалося, що напад був уплянований самою поліцією на те, щоб Дорленда при нім зловили. Поліцаїв, що плянували цю лапку на Дорленда, покарано, а самого Дорленда випущено з тюрми. Однакож показується, що Дорленд не був гідний милосердя. Недавно він ставав знов у суді перед лавою присяглих, обвинувачений за напад зі зброєю в руках і за крадіж автомобіля. Цим разом не було вже оправдання, що поліція вмовила його до нападу та крадіжу, і лава присяглих признала його винним.

ВДУШИЛИСЯ З НЕДОСТАЧІ СВІЖОГО ПОВІТРЯ.

В містечку Ґвелф, в Онтеріо, згинула мама з двома дочками через брак свіжого повітря в хаті. Коли батько, Веслі Герд, прийшов в суботу ввечір до дому, він побачив страшний вид. Його жінка й одна дочка вдушилися в хаті через брак кисня в повітрю. Маленька, 5-літня Рут уже була мертва, а старша, 9-літня Елис, ще була жива, але померла пізніше в шпиталю.

Кисень у повітрю вигорів через те, що в кімнаті, де знаходиться ванна до купання, довго палилося в газовім огрівачі. Колиб до хати були отвори, то кисень не міг би був увесь спалитися, бо безнастанно входив би з свіжим повітрям знадвору. Отся нещасна подія в Ґвелф вказує, що конечним є мати в хаті отвори, якими безнастанно входилоб до середини свіже повітря.

СТРАЙК, ЩО ТРЕВАВ 4 РОКИ.

В Норвегії, в околиці Рандсфйорд, недавно закінчився страйк, що тревав чотири роки. Страйкували деревні робітники, (коло 1,000). В 1930 р. зажадали вони збірної умови. Підприємці не згодились і знявся страйк. Незабаром робітники висунули ще доно домагання: визнання клясового професійного союзу, що входить у склад загального союзу професійних організацій, а він належить до Професійного Інтернаціоналу. Боротьбу вели завзято. Вкінці, по чотирьох роках, підприємці пішли назустріч вимогам робітників і страйк зліквідували.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (167).

Зутаґ не задержувався ні разу, аж поки не прийшов до краю ліса коло села дикунів. Малпи могли чути голоси людей, що доходили з середини палісади, а Ольга побачила огидних людоїдів.

Вона щойно недавно від них утекла, і в ній кров стиналася в жилах на думку, що вона може ще раз попасти в їх руки. Вона дивувалася, пощо малпи її привели сюди. А тимчасом малпи підсувалися до села ближче й ближче, аж поки могли подивитися на вулицю села.

Зутаґ пустив дівчину й присів на здоровий гиляці, даючи дівчині зрозуміти відповідним рухом руки, щоб і вона сіла. Потім він кілька разів показував на відкриті двері одної хати та пробував ріжними рухами щось їй пояснити.

Накінець Ольга зрозуміла дещо: там певно був вязнем її білий чоловік! Темнота западала. Під кітлами запалено вогні. Вона побачила палі та зрозуміла, до чого дикуни приготовлялись. Але як вона могла цьому бенкетови запобігти?